

Hárs József:

RIZS A FERTŐN

Fertőrákosról szóló könyvemhez gyűjtöttem adatokat. — Milyen jó, hogy a témához tartozik a vízitelep is — gondoltam, s leültem a móló kövére. Mindig szerettem azt a tapintható csöndet, amelyben a hangok párnázott csatornákon jutnak a fülbe. Egy hal váratlan csobbanása, vagy a távolban labdázó gyerekek tompává fojtott viháncolása fölött a Nap fényét némán szűrik a tóra az ég báránykái. Szép az idő. Nyár van, ez is adat a helytörténetben.

Figyeltem, amint a nagy víztükör apró hullámain megtörik a fény, s beúsznak a képbe a hattyúk. Észre sem vettem, hogy megállt mellettem valaki. Köhintett. Felnéztem rá. Fején félrecsapott bóbitás matrózsapka. Tengerjáró hajókon sűrögnek ilyenek tucatszám.

— Báránnyfelhők. Négy óra múlva eső lesz — mondta színtelen hangon. Összehúzott szemmel révedt a messzeségbe.

— Engem nem a jövő érdekel, hanem a múlt. Hogy mi volt itt régen — válaszoltam. Cserzett arcú, tagbaszakadt, kortalanná öregedett embertől talán várhatok valamit. Hát...?

— Arról tudnék mesélni — telepedett le mellém.

— Ott bent a nádas közepén volt a strand, ahol úszómesterként dolgoztam. Egyetemistának jól jött az a néhány pengő. Vállalkozó kedvű vendégeknek bemutattam, hogyan kell a hosszú, lapos ladikkal, a cüllnival, közlekedni a keskeny csatornákon. Evező ott teljességgel használhatatlan. Ilyen hosszú stánglival löktük magunkat előre, úgy kormányozva a járművet, hogy ne érjen hozzá a zsámbékos, nádas, sásos parthoz. Művészet az, nekem elhiheti.

Elhittem, magam is megpróbálkoztam vele egykor. Eszembe jutott a deszka szádfalak közé szorított nagy medence szürke vize, a zsupptetős kabinsor és a bérlő kiváló konyhája. A sült hal illatát ma is érzem. Hol van már a tavalyi hó!

— Rogeisznak hívott mindenki. Nem hallotta a nevem? — mutatkozott be — Akkoriban írtak rólam az újságok. Néhány sajtóhibát leszámítva, jót és jól.

Öngúny? Vagy kritika? Fura kis nevetés az orrán keresztül. Mintha fújná, de mégse. Rogeisz? Nem akárki.

— Mit írtak? — biztattam.

— Szenzáció kellett nekik. Odaültek az asztalomhoz, aztán én meg mondtam. Volt miről mesélnem. Francia hadifogság, idegenlégió, Vietnam.

Fáradt szűnyog zümmögött felénk, vajon merre tart? No...?

Nem, valahogy nem kívántam ezeket a háborús történeteket végighallgatni. Észrevette, hogy hirtelen megcsappant az érdeklődésem. Egy darabig csendben figyelte a kis vérszívót, aztán, mikor az sétálni kezdett a kézfejen, hideg számítással lecsapott rá. Nagy az ember, elbánunk velük. Végre megszólalt:

— Mondtam, nekik a szenzáció kellett. Az ember belekeveredik sok mindenbe, s amíg nyakig benne van, nem gondol arra, hogy ez másoknak mit jelent. Hanem jártam ám én Guam szigetén is.

Felkaptam a fejem. Guam? Amerikai légitámaszpont. Tiltakozó felvonulások. Mi volt még ott? A Világatlaszon zölddel színezték ki a kékségbe pottyantott kis szigetet. — Nagy vagy Csendes Óceán! — kiáltott fel Kogutovitz Manó, iskolai térképeink szerkesztője, mikor, elkészítvén a földabroszt, letette a körzőt. Legalábbis mi diákok feltételeztük róla, hogy felkiáltott.

— Emlékszik a Cholnokyra? Átvészelte otthon a nehéz időket, de már kijárnak belőle a lapok. Ilyen vastag. Majdnem a fele szöveg.

Az is világatlasz. Nem szerettem, mert aránylag kis formátuma miatt szétszabdalta a földkerekséget.

Helyeselt. Amikor lapozta, nem érezte azt a végtelenséget, amit később a nyílt tengeren. Az ócska teherhajó bukdácsol a fehér fodros vízen. Sehol semmi, csak ez a szürkés kékség, s fent a forró égbolt. Messzire kanyarodtunk a könyvemtől.

— És mit keresett Guam szigetén? — próbáltam horgonyt vetni az emlékezetemben.

Rám csodálkozott, hogyhogy nem tudom? Hát persze. Az amerikaiaknak fontos raktáraik voltak ott. Onnan látták el élelemmel a japánok ellenében harcoló légi és tengeri flottát. Arról a pici kis szigetcskéről.

Igaz, olvastam a második világháborúról szóló könyvekben. Futólag talán el is gondolkodtam azon, hogyan hozták össze, aztán elmerültem az óriási tengeri csaták leírásában. Mennyi ember, mennyi anyag vált alaktalan ronccsá a robbanásokban, és süllyedt a korallok közé, riadt halak birodalmába!

— A háború az háború! — vont a vállát. Hanem a kis sziget! Tenyérnyi helyen töménytelen mennyiségű zöldség! Saláták, paprikák, retkek és egy csomó olyan növény, amelyet mi itt, Magyarországon elképzelni sem tudunk!

— Hol? — szakadt ki belőlem. — Hol fért el?

— Hiszen ez az. Melegházak. Óriási pléhtálcák egymás fölött. És nem föld, hanem víz. Belekeverték. Mindent belekeverték, amire a növényeknek szükségük volt. Nekem legjobban az emeletes rizsföldek tetszettek, meg a gabonaföldek. De különösen a rizsföldek. Így, egymás fölött, egészen a mennyezetig! Leesett az állam. Ez igen! Így lehet megnyerni a háborút!

Hangos volt, kipirult, széles mozdulataival majdnem lesodort a mólóról. És én még lovat is adtam alá, bizonygatva, hogy századok ostromai, zseniális hadjáratai buktak bele abba, hogy mindenk felett az éhség volt az úr. No de ebből ennyi elég.

— És a békében. Továbbfejlesztették? — fordítottam egyet a témán.

— Nem, nem, á, nem. A hadsereg, tudja, ezek a begyepesedett fejű őrmesterek. Leszerelnek, berúgnak, elfelejtik az egészséget. Én azonban hoztam magammal tervrajzokat — hajolt a fülemhez. — Ha már olyan messze vetett a sors, legalább legyen valami hasznom belőle, nem igaz?

— Haszna? — néztem végig rajta. Hm.

Kikerekedett szemmel bámult rám. Jó, jó, persze, hagytam rá, de most már tényleg vártam a folytatást. Miért jött haza? Vette volna meg az egész szigetet azoktól a begyepesedett fejű őrmesterektől. Néhány üveg whisky és ő a császár. Most már mindegy, mondja tovább

— Itthon voltam én a császár! Lobogtattam a dollárjaimat. Följártam Pestre a mesevonattal. Tudja, mi volt az? Hiszen tudnia kell, már élt azokban a csencselős, Napóleon-aranyas időkben.

Én ne tudtam volna? Kezembe nyomták a fizetésem, rohantam a boltba, kaptam érte fogpasztát. Kis tubus fogpasztát. Nem jegyet a mesevonatra. De arra is emlékszem, hogy a kevésbé ügyes kis Napóleonok egyszer csak kirakatüveg mögött

találták magukat, tömött liszteszsákokkal körülbástyázva. A nép ellenségei, akik a munkások asztaláról harácsolták össze a mindennapi komiszkenyeret.

— Kirakatüveg mögött? Neem! Arra vigyáztam. Amikor már elég aranyat gyűjtöttem össze, azt mondtam magamnak: megállj, tapodtat sem tovább. Ez a harácsolás olyan, mint az alkoholizmus. Jöjjön az elvonókúra.

— Bezöttyent a láda mellé és számolta mint Volpone a kincseit? A pénz csak forgatva jó — tereltem a gondolatait.

Sietősen bólintott, hogy el ne veszítse a fonalat: — Nekiláttam a tervem megvalósításának.

— Felújította a strandot?

— Azt is. Az a nádvágó és buzogánygyáros, a volt bérlő (megérdeklődtem) messzire költözött és városi emberré lett. A szomszéd uradalmak a padlón. A tulajdonos város közigazgatását pedig akkor verték ripityára. A megyéről nem is beszélve. Akiket oda ültettek a magasságos hivatalokba, talán azt sem tudták, volt-e valaha strand ezen a vidéken. Szabad a vásár. Ha bejelentem, rá fognak bólintani. Ha meg nem ütik oda a pecsétet, hát voltak érveim — csapott a zsebére.

— Egy ilyen építkezés nagy felhajtás. Emlékeznem kellene rá — tűnődtem, nem is éppen halkan.

— Akkor még azt hittem, az út rövidesen összeköt a nagyvilággal. Első lépésként rendbe hozattam, sóderral hintettem le. Öröm volt nézni. Jönnek majd rajta a strandolni, enni vágyók és a sült halhoz pléhtálcán természetett minőségi köretet kapnak!

— Szép, szép. — dúdoltam az Álmodozást.

— Hanem a fuvarosokkal sehogy sem tudtam zöldágra vergődni. Loptak, hazudtak, sokat kértek és nem jöttek időben. Vettem hát egy kiszolgált teherautót, magam megbütykölttem, attól kezdve azzal vittem be a cuccot a strandra. Sofőr sem kellett. Egy-két napszamos. A piacon kiraktam egy cédulát. Jelentkeztek is, nem is. Messze volt nekik. Beletemetkeztem a munkába. Két ember helyett is dolgoztam. Kezdett alakulni. Hogyan mondják? Láttam az alagút végét.

Hajaj, mellékvágány. El fogja mondani és én végig fogom hallgatni, sóhajtottam. Egyre keményebbekké váltak az arcvonásai. Kell ez nekem? Még az sem biztos, hogy igazat beszél. Az órámrá néztem.

— Már elment a busz. Majd jön a következő. A városi ember legnagyobb baja, hogy mindig rohanna. Miért? Nézze azt a kócsagot! Micsoda nyugodt szárnycsapások.

Jó. Megadtam magam. Halljuk. Essünk túl rajta.

— Már csak a berendezés hiányzott. Minden megrendelve, előleg lefizetve. Sőt. Egy része már kint volt a helyszínen, amikor becsapott a ménkű. Egyik napról, mit napról, egyik órától a másikra államosították az iparosaimat, mindet. Mit számított a szerződés, az előleg! Egy pillanatra elakadt a lélegzetem. Figyelmeztettek: ne szabadítsam magamra a kopókat. Biztos, hogy megfigyeltek és ha sokat ugrálok, én sem úszom meg szárazon.

— És nem volt igazuk?

— Félték. Húzzam be én is a nyakam? Megráztam magam, s újra a régi lettem. Nevettem rajtuk. Csak nem tart ez az állapot örökké? És a Szabad Európa? És Amerika hangja? Juszt is tovább építkeztem. Ha most még nem nyithatok is strandot, legyen addig zöldségtermesztés. „Nem lesz a tied, jó ember, kinek takarítod be? Nekik? Mindent elvesznek.” Amikor már otthon is féltetni kezdtek, annyit azért megtettem, hogy mint Winnetou, csak lopva közlekedtem. Hajnalban mentem, sötétedéskor jöttem. Tudja, mi volt a legnehezebb?

— Fogalmam sincs. — néztem a lehető legőszintébben a szemébe.

— A padok, a pléhtálcák, a szivattyúház kiszállítása.

— Miért?

— A part vonalánál közelebb senkit sem engedtem. Ne lássák, mit csinálok. Lerakodtak a tó szélén. Átvettem tőlük, kifizettem. Ne kíváncsiskodjanak, hanem tűnjenek el Isten hírével.

— A láthatatlan ember. Legszívesebben lenyilazta volna őket — nevettem.

Vajon olvasta Gárdonyit? Arcvonásai nem árulkodtak róla. Ujjával rajzolta maga mellé a partvonalat, s az utat, amelyen érkeztek a szállítmányok a városból. Onnan indult a csatorna befelé a rengetegbe.

— Egyedül mégsem sikerülhetett — kételkedtem.

— Hát igen. Balfi csempész barátom segített a ladikra emelésben, a stánglelésben és az építkezésben is.

— Tőle nem tartott?

— Markomban volt. Azt hittem, mindent tudok róla — mormolta maga elé.

— Aztán ez se ment tovább. Egy nap közölte velem a balfi emberem, hogy többet nem jön, s ajánlja nekem is, hogy szívódjak föl egy időre. Én? Miért? Most? Amikor már majdnem készen vagyok? — Most .

— És eltűnt. Hova?

—Hova? Ezt ismertem egyedül — nézett szét. — A Fertő déli része, ami megmaradt nekünk, magyaroknak, ezen a csekély síkon kívül (nyílt vízen — tette hozzá, hátha nem értem) jóformán nem egyéb, mint végtelen nádas. Benne kibogozhatatlan szövevényben csatornák és néhány kisebb tavacska.

— És hogyan tudott nyomtalanul elpárologni? Nem kereste senki? Család? Barátok? — most már megint érdekelt.

— Tudja, hány embernek veszett akkor nyoma? Még érdeklődni sem mertek utána, nemhogy keresni. Meg aztán ugyan ki törődött azzal, mi folyik a három-négyméteres nádszálak rengetege mögött! Azelőtt a nagy békében is majdnem minden évben eltűnt valaki ebben az istenverte kuszaságban.

— Különösen, ha rájuk szabadult az ég villámos haragja — emlékeztem tragédiákra. No, talán mégis kapok adatokat?

— Hát most én válok kámforrá. A határőrök elől. Meg mindenféle hatóság elől. A drót mögé.

— A drót mögé? — hitetlenkedtem.

— Megtanultam egyet s más Vietnamban — mosolygott titokzatosan. Aztán folytatta:

— És mi lesz veled itt télen? — morfondíroztam magamban — Rogeisz, Rogeisz, máris lógatod az orrod? Tudod, hogy azok a nádvágók akkor mentek ki csak igazán aratni, amikor beállt a jég a tavon? Néha még akkor is, ha a szélvihartól felkorbácsolt víz magasan ráfagyott a nádra? És a heves helyek? — emelte fel a mutatóujját — Ahol télen is meleg a víz és lehet halat fogni?

— Rogeisz. Kezd valami derengeni.

— Az, az, a jég, ami ráfagyott a nádra. Arról kaptam a nevetet. Mert nem riadtam vissza semmitől. Kemény voltam, mint a vad természet.

— Azért mégis. A tél. Az az igazán vad természet.

— Ami még kellett a remeteélethez, azt éjszakánként cipeltem ki a városból. A strand épületei már álltak. Ez nem búvóhely. Túlságosan feltűnő. Odébb építettem egy kalyibát. Magad uram, ha szolgád nincsen. Robinsonnak legalább volt Péntekje. Nekem éjjel-nappal egyedül kellett gürcölnöm. Az egészet úgy álcáztam, ahogy hadviselt emberhez illik. Soha rá nem jöttek volna.

Sötét ügy, gondoltam, mi lesz még ebből? Kezdtem kényelmetlenül érezni magam. Végül a kíváncsiság győzött. Folytassa csak. Felélénkült: — Egy darabig meghúztam magam a birodalmamban, de aztán elfogyott ez is, az is, hiányzott a város. Felpakoltam a fölös zöldséget és bekerekeztem a piacra. Én voltam a Pista bácsi. Lefizettem a helypénzt, meg az ellenőrt, az árum szép volt, tovább nem törődtek velem.

— Legalább is azt gondolta — fűztem hozzá.

— Vérszemet kaptam. Egyre többször jöttem be az emberek közé. Egyszer nagy zivatarban hazamerészkedtem. Rémulten fogadtak. Nemrég kerestek, tudatták velem. Még meg sem tárgyalhattuk az esetet, amikor csöngettek. — Azt már nem! Haha! Ők az ajtón be, én az ablakon ki. Hess! Bottal üthették a nyomomat. Éjszaka volt. Kerékpárra kaptam és bele a sötétbe. No, mit gondol, hova igyekeztem? El nem találja. Gondolkodás nélkül ismét csak ide! — mutatott a nádasra.

Elhúltam. Ide? Ezek után? És minek? Nádirigónak?

— Mi más tehettem? Meg sem álltam a partig. Eddig volnánk, de hogyan tovább? Nem mertem sötétben megkockáztatni, hogy túl a dróton és aknán, beljebb, az ígéret földjére, a tanyámra bújjak vissza. Pedig karnyújtásnyira voltam tőle. Pedig a határzár ott megvédett volna. Meddig kuporoghatok itt?

— Nyomozókutyával órák alatt lefűlelik.

— Ugyan. Mit szagol a gumikon? És különben is átugrattam a vízen. Ott már vége a nyomolvasásnak. Abban viszont igaza van, hogy nem elég elrejtőzni. És hiába vannak a zsebemben az engedélyek.

Nevettem: — Nyers halhoz salátának?

— Magam is beláttam, hogy ezen a hevenyészett rejtekhelyemen nem maradhatok. Még napfölkelte előtt felzörgettem öreg balfi csempész barátomat. Nem állítom, hogy örült nekem, de azért ellátott mindennel. Sőt vállalta, leteszi a főesküt, hogy látta, amint átcsörtettem a határon.

— Miből gondolta, hogy éppen tőle kérdezik meg? — tapintottam a lényegre.

— Eltűnődhettem volna rajta. Ehelyett rátettem még egy lapáttal és nagyobb nyomoték kedvéért firkantottam egy levélkét a rendőrségnek, hogy itt vagyok Bécsben, ne keressenek. Ezt a levelet a kezébe nyomtam, adja föl, ha legközelebb odakint jár.

— És?

— Túl sokat tudtam róla. Ez volt a baj. Jó pontokat szerzett magának azzal, hogy a kezükre adott. Aztán jutalmul, hogy engem, a nagyvadat segített elejteni, valami különleges engedéllyel beült a készbe, de nem értett hozzá. Amikor kiszabadulásom után megint kibicajoztam a Fertő-strandra, kibicajoztam! Nyolcas állt be a hátsó kerékbe a sok farolástól, egy homoktenger volt az a gyönyörű szép út! Szóval amikor megálltam az ezüstház bokrosán túl, a néhány megmaradt nyárfa mellett, sírni szerettem volna dühömben. Mit tett ezzel a paradicsommal! A valaha volt hosszú kabinsor, a melegházam, egy marék nádszalma. A szellős étterem padjai fekete pernyévé zsugorodtak. A tűzhely összeomolva. A medence palánkját elrohasztotta az idő. Tudja mi fáj a legjobban? Hogy abból a szivattyúból, amellyel tiszta vizet tudtam felhozni a mélyből, a betonlapban mindössze egy rozsdás csavar maradt!

— És akkor újrakezdte?

— Eh! Nem volt már erőm hozzá.

— Tehát volt, nincs. Ha akarom...— haraptam el a mondatot. Kezdtem haragudni magamra: hiszen ez az ember rámszállt, mert unja magát, mesél

gátlástalanul, hogy a beígért esőig elmúljon az idő, én pedig hoppon maradok. Sem pihenés, sem adatgyűjtés, sem szórakozás. Lehet, hogy most találja ki a folytatást?

— Nem hiszi? — nézett rám ellenségesen.

— Nem.

Percekig némán kutattuk egymás tekintetében az igazságot. Aztán elfordítottam a fejem. Meghátráltam? Vagy csak a szokott udvariasság? A móló kövén néhány nagy esőcsepp terült szét. Felnéztem az égre.

— Itt az eső! — jelentette ki Rogeisz diadalittasan.

Hogyan szabaduljak? Most már tényleg indulnom kellett. Fölszedelőzködtem. Habozni látszott, aztán jött utánam. Megsajnáltam. Hiszen egyedül van, senki sem hallgatja meg, én sem, pedig az elején még reménykedhettem bennem.

— Valamelyik nap megint kijövök. Hol találom meg? — szóltam hozzá békülékenyen, s felszálltam az utolsó buszra.

— Én itt lakom egész nyáron — mutatott a hosszú stégre és a cölöpökre ácsolt négerfalura, ahol gondnokok csukogatták össze a napernyőket.

Elindultunk. Az ablak üvegén sűrűsödtek a csíkok. A sofőr beindította az ablaktörlő lapátjait. Hátranéztem. Emberem ott állt a megállóban, de nem mozdította a kezét.

Még jóvá tehetem, amit olyan könnyedén elrontottam. A közeli napokban visszajövök, ám most már magnóval — fogadkoztam —, s akármiről is mesél, felveszem. Valami csak lesz belőle. A lelkem mélyén, a nagy bizakodás, tervek kovácsolása alatt éreztem, elszalasztottam ezt a lehetőséget. Az a pillanatnyi megkönnyebbülés, amikor beszálltam a buszba, hamar szertefoszlott. Ez vagyok én, vádoltam magam. Nem tudok felülemelkedni a megszokásokon. Mi lett volna, ha „kirúgok a hámból” és bekérezkedem éjszakára az egyik üzemi üdülőbe? Hiszen sokat ismerek az öreg fertőimádók közül. Végső soron, ha érdeklődőbb vagyok, Rogeisz is befogad. Mi mindent mesélt volna még!

A motor zihálva kaptatott föl az emelkedőn. Megint a kételkedés kerített hatalmába. Egyáltalán: mondhatott igazat az „adatszolgáltatóm”? Lehetséges, hogy évekig, vagy akár napokig el lehet úgy bújni még az oly áthatolhatatlan nádrengetegben is, hogy a drót mögött, a rocsókról távcsövező határőrök nem veszik észre? Hányszor cikáznak napjában a fürdőzők mellett ezek a csúf rohamcsónakok. Most már inkább csak a láda söröket hozzák a partról, s viszik a stég végén álló üdülőjükkbe. De hát akkor, amikor leeresztették a vasfüggönyt... És a világtalan éjben, amikor hátán a kellékekkel, lopakodik a rejtekére? Na nem. Vagy pedig nem vallott be mindent?

Éjszaka a redőnyrázó szél elsodorta a jó időt. Napokig nem tért magához a nyár. De amikor megint hétágra sütött a nap és 22-es blendével lehetett a megyesi szabadtéri színpadot fényképezni, diktafonnal és — biztonság kedvéért — füzettel felszerelve szálltam le a legelső járatról. Nyakamban a fényképezőgép. Titkon abban reménykedtem, hogy elhajózunk egykori rejtekéhez. Miért is ne? De ha nem, őt akkor is lencsevégre kapom.

A telep még meglehetősen kihalt volt. Valaki csónakot lökött a vízbe: komótosan készülődött arra, hogy valahol a kotrón túl behúzódjon a nádszálak közé és megfogja az aznapi dicsekednivalót. Sirályok kerengtek az ébredező kunyhók fölött és kezdtek gyakorlatozni már a fecskék.

A pénztáros velem érkezett, s míg előszedte a kulcsait, a kazettát, a jegytömböket a szatyrából, szót váltott a büfésekkel a nehezen mozgó városiakról. Mire észreveszik, hogy itt van megint a fürdőidő, ismét beborul. És ha mégis kijönnek, s esni kezd, azok, akik az előbb még lubickoltak, hogyan menekülnek az

úszónadrágos emberek az égi áldás elől! Igen, de legalább beülnek sörözni a nádfedél alá. A büfés örömére.

Többször körbejártattam a tekintetemet: Rogeisz sehol. Ismerik? Nem, a csónakház gondnoka mellettem állt. Próbáltam pontosan körülírni. A fejüket rázták. Pedig hát az üdülőházakra mutatott, hogy ott lakik egész nyáron. De hol? Kerékpáros érkezett horgászfelszereléssel. Talán ő tudja. — Tagbaszakadt, napszítta férfi, fején bóbitás matrózsapka. Nem ismeri? — Rogeisz — tettem hozzá meggyőződés nélkül. Ó, a Pista bácsi, csapott a homlokára. Egyszeriben megvilágosodott mindenkiben: a Pista bácsi. Megint egy bennfentes: — A Pista? Nem emlékeznek? Tegnap vitte el a mentő. Megdöbbsentek. Őt emelték volna a hordágyra? Hiszen olyan egészségesnek látszott még percekkel előbb is, mint a vas. Melyik háznak a gondnoka? Biztos fogják keresni. Nem, nem tudnak semmi közelebbit sem róla. Időtlen idők óta ide tartozott, előbb, mint maga a vízitelep. Milyen Pista bácsi? Milyen Pista bácsi.

— Nem, nem veszek jegyet. Haza kell mennem — mondtam. Elmenőben láttam, hogy magukba roskadtan rágódnak: elvesztettek valakit, aki ide tartozott, mint valami bútordarab, és nem tudnak semmit sem róla. Ha ezeknek elmesélném a bádógtálcás konyhakertet...!

Szikrázó napfényben csöngettem be a levéltár múlt századokból maradt díszes ajtaján. A zára új. Igen, igen, húzni kell. Most berreg, beléphetek. Előbb megnéztem a legfrissebb újságok gyászjelentés rovatát. Két közleményre is rá lehetett volna fogni, hogy Rogeiszról szól, de mégse. Ezt a becézést, vagy csúfnevet nem találtam.

Régi újságokat kértem és lapoztam végig. Ilyenkor jó szolgálatot tesz a gyorsolvasás. Előkészületként ki lehet szűrni érdektelen rovatokat, s ami marad, annak tudni lehet számonként nagyjából változatlan helyét. Még így is elég nagy területet kell egyszerre befogni a látóterembe. Mint számítógépen a keresés: tudatom objektívje lecsap arra a szóra vagy azokra a szavakra, amelyeket előre kiválasztottam magamban, s kijelöli. Aha, megvagy! Kell hozzá nem lankadó éberség és — valljuk be — némi szerencse is. Az első megdöbbenés: nem maradt meg valamennyi szám. a másik felismerés, valaki barbár elődöm ollóval kivágott egyes cikkeket. A helyi újságok megszűntek, nehéz napok jártak az őstermelőkre is. Hol keressem? A kipécézett feketézők névsorában? István keresztnév még csak akadt, de Rogeisz aztán igazán nem. Ki kell mennem a helyszínre. De annyi évtized után! — Felkerekedtem.

Most már szabadon jártunk-keltünk, mégis bennem volt a félsz: akár egy határőr, akár egy csősz rámripakodhat, elvezettethet, kizavarhat a nádasból. A szőlők alján Balf felé kanyarodó útból ágazott el az az egyenes töltés, amelyen egykor autóbusz vitte (és vitte volna a másodvirágzás idején) a strandolni vágyókat a nádas közepéig. Az elején még csak elvergődtem valahogy a kerékpárral, de aztán már — mikor minduntalan kicsúszott alólam — leszálltam róla. Az egész vállalkozásom hirtelen olyan értelmetlennek látszott. Miben reménykedem? És egyáltalán. Ha én akkor nem igyekszem elérni az utolsó buszt, hanem célirányos kérdésekkel kiveszem Rogeiszból, amire szükségem van...! Még azon az áron is, hogy egy éjszakára kint maradok a Fertőn. Magamnak köszönhetem, hogy ide jutottam. De ha most visszafordulok, akkor aztán végképp semmi értelme az egésznek.

A tó évszakos változásai, a jég, a hóolvadások, a nyár száraz szélviharai felismerhetetlenné tették az amúgy sem időtálló út egyes szakaszait. De hát az egyenes az egyenes. Végre elértem az egykori strandig. A természet nagyrészt visszahódította a tisztás területét, nehezen volt kivehető a medence is. Elmosódott

emlékeim között kutatva felrémlt bennem a szivattyúház helye. Az a betonlap csak nem mállott szét! Hiszen Rogeisz is oda építkezett!

Hát szét nem mállott, de besüppedt a bomló sástorzsák, a zsombék, a csigák világába. Zümmögött, zúgott a nádas, madarak röppentek föl, engem ugyan nem szeretnek a szúnyogok, de most százan is leszálltak rám. Bögöly kerengett a fejem körül. Mit akarok én itt? Gyenge kis ember a hatalmas természettel szemben. Mit mondott Rogeisz? Sírni szeretett volna dühében, mivé tette a strandot a hozzánemértés. Azóta évtizedek teltek el. Hirtelen rámtört a kétely: most mit látok? Rogeisz vállalkozásának a romjait, vagy az eredeti strandét? Nem makacskodtam tovább. Előbb jutok eredményre, ha kimegyek a kórházba és érdeklődöm. Tényleg, miért nem ezzel kezdtem? No majd holnap.

A Balfi utcán zötyögtem lefelé. Mielőtt bekanyarodtam volna a keskeny Ikvahídra, a forgalom miatt meg kellett állnom a temetkezési vállalat kirakata előtt. Valami megmozdult bennem. Vagy csak a szokott kíváncsiság? A következő napok temetéseinek cédulái sorakoztak a táblán. Vastag fekete tussal a nevek. Nem. Talán jobb lenne, ha nem nézném végig. Már elkésett ez a gyáva visszahőkölés. Tekintetem megakadt a zárójeles szón: (Rogeisz). Nincs tovább.

Most már sohasem tudom meg, hogy természet-e rizst a Fertőn, s ha igen, mihez kezdett vele?

Elzúgott mellettem az utolsó autó is. Szabaddá vált az út be felé.